MACIEJ SZPUNAR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. július 21.[1]

C-156/15. sz. ügy

Private Equity Insurance Group SIA
kontra
Swedbank AS

(az Augstākā tiesa [legfelsőbb bíróság, Lettország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Jogszabályok közelítése — Pénzügyi piacok integrációja — Pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodások — 2002/47/EK irányelv — Hatály — A »pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás« és a »figyelembe vehető kötelezettségek« fogalma — A 2. cikk (1) bekezdésének a) és f) pontja — Pénzügyi biztosíték rendelkezésre bocsátása — A pénzügyi biztosíték »birtoklásának« vagy »ellenőrzésének« fogalma — A 2. cikk (2) bekezdése — Bizonyos fizetésképtelenségre vonatkozó rendelkezések alkalmazásának mellőzése — 4. és 8. cikk — A bank javára szóló, értékpapírokból álló pénzügyi biztosítékra vonatkozó kikötést tartalmazó banki folyószámla-szerződés”

Bevezetés

1. A jelen előzetes döntéshozatalra utalás lehetővé teszi a Bíróság számára, hogy első alkalommal határozzon a 2002/47/EK irányelv[2] által létrehozott, a pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodásra alkalmazandó harmonizált rendszerről.

2. A pénzügyi instrumentumok vagy pénz formájában megjelenő pénzügyi biztosítékokra vonatkozó megállapodás hozzájárul a pénzügyi piacok stabilitásához azáltal, hogy lehetővé teszi a pénzügyi ügyletekből eredő kockázat csökkentését. A 2002/47 irányelv így ezen piacok integrációjának fontos eszközét képezi azáltal, hogy egyszerűsíti a pénzügyi biztosítékokra vonatkozó megállapodások létrehozását, korlátozza az ehhez kapcsolódó eljárási terheket és kivonja ezen megállapodásokat a tagállamok bizonyos fizetésképtelenségre vonatkozó nemzeti jogi rendelkezéseinek alkalmazása alól.[3]

3. A jelen jogvita, amelynek tárgya különösen a bank javára szóló, folyószámlán elhelyezett pénzeszközökből álló pénzügyi biztosítékra vonatkozó szerződéses kikötés érvényességének kifogásolása, lehetőséget kínál a Bíróság számára, hogy meghatározza a 2002/47 irányelv hatályát, és általánosabban véve vizsgálja a piac hatékonyságával és a megállapodásban részes felek, valamint harmadik felek jogbiztonságával kapcsolatos megfontolások között ezen irányelv által létrehozott egyensúlyt.

1 — Eredeti nyelv: francia.

2 — A pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodásokról szóló, 2002. június 6-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2002. L 168., 43. o.; magyar nyelvű különkiadás 10. fejezet, 3. kötet 89. o.).

3 — Lásd a 2002/47 irányelv (7) és (9)–(12) preambulumbekezdését.

Jogi háttér

Az uniós jog

4. A 2002/47 irányelv[4] „Tárgy és hatály” című 1. cikkének (4) és (5) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(4)

a) A nyújtott pénzügyi biztosítéknak pénzből vagy pénzügyi instrumentumokból kell állnia.[…]

(5) Ezen irányelvet akkor kell alkalmazni a pénzügyi biztosítékra, amikor azt már nyújtották, és amennyiben a biztosíték nyújtása írásban igazolható.

A pénzügyi biztosíték nyújtásáról való igazolásnak lehetővé kell tennie azon pénzügyi biztosíték azonosítását, amelyre vonatkozik. Emiatt elegendő bizonyítani, hogy a számlán megjelenő értékpapírokból álló biztosítékot a vonatkozó számlán jóváírták, vagy azon jóváírásként szerepel, illetve, hogy a pénzbeli biztosítékot a kijelölt számlán jóváírták vagy azon jóváírásként szerepel.

[…]”

5. Ezen irányelv „Fogalommeghatározások” címet viselő 2. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ezen irányelv alkalmazásában:

a) »pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodás«: tulajdonjog-átruházási pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás vagy értékpapírokból álló pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás, függetlenül attól, hogy ezekre vonatkozik-e valamilyen keretmegállapodás vagy általános feltétel;

[…]

c) »értékpapírokból álló pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás«: olyan megállapodás, amely szerint a biztosíték nyújtója a biztosíték elfogadójának javára vagy neki szóló értékpapír útján nyújt pénzügyi biztosítékot, és amely esetében a pénzügyi biztosíték teljes vagy korlátozott tulajdonjoga vagy a vele járó teljes rendelkezési jog a biztosíték nyújtójánál marad, amikor az értékpapírhoz fűződő jogot létrehozzák;

d) »pénz«: valamely számlán bármilyen pénznemben jóváírt pénz vagy pénz visszafizetésére szóló hasonló követelés, például pénzpiaci letét;

[…]

f) »figyelembe vehető kötelezettségek«: azon kötelezettségek, amelyeket a pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás biztosít, és amelyek pénzbeli elszámolásra és/vagy a pénzügyi instrumentum átadására jogosítanak fel.

[…]

4 — A 2002/47 irányelvnek az alapeljárás tényállása idején alkalmazandó rendelkezései megelőzik a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekben az elszámolások véglegességéről szóló 98/26/EK irányelvnek és a pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodásokról szóló 2002/47/EK irányelvnek a kapcsolódó rendszerek és hitelkövetelések tekintetében történő módosításáról szóló, 2009. május 6-i 2009/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 146., 37. o.) által bevezetett módosításokat.

(2) Ezen irányelvben a »rendelkezésre bocsátott« pénzügyi biztosítékra, vagy a pénzügyi biztosíték »rendelkezésre bocsátására« vonatkozó hivatkozások a pénzügyi biztosíték átadására, átruházására, tartására, nyilvántartásba vételére, vagy másképpen oly módon történő kijelölésére vonatkoznak, hogy az a biztosíték elfogadójának vagy az ő nevében eljáró személynek a birtokában vagy ellenőrzése alatt legyen. A helyettesítési jog, a pénzügyi biztosítéktöbbletnek a biztosíték nyújtója javára való visszavonására vonatkozó jog, vagy – hitelkövetelések esetében – az abból eredő bevételek további értesítésig történő beszedésére vonatkozó jog nem sérti azt a pénzügyi biztosítékot, amelyet a biztosíték elfogadójának nyújtottak az ezen irányelvben említettek szerint.”

6. A 2002/47 irányelv „A pénzügyi biztosítékról szóló megállapodások érvényesítése” címet viselő 4. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy az érvényesítési eljárás bekövetkeztekor a biztosíték elfogadója képes legyen az értékpapírokból álló pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás alapján az abban megállapodott feltételek szerint nyújtott bármiféle pénzügyi biztosítékot az alábbi módok valamelyikén érvényesíteni:

[…]

b) a pénzt a vonatkozó pénzügyi kötelezettségekbe történő beszámítással vagy azok teljesítésére történő alkalmazással.

[…]

(4) Az (1) bekezdésben említett pénzügyi biztosíték érvényesítési módjainál – az értékpapírokból álló pénzügyi biztosítékról szóló megállapodásban megállapodott feltételektől függően – nem írható elő, hogy:

a) az érvényesítési szándékról előzetes értesítést kell adni;

b) az érvényesítés feltételeit valamely bíróságnak, köztisztviselőnek vagy bármilyen más személynek kell jóváhagynia;

c) az érvényesítést nyilvános aukción vagy bármilyen más előírt módon kell végrehajtani; vagy

d) bármilyen további időszaknak kell eltelnie.

(5) A tagállamok biztosítják, hogy a pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás saját feltételei szerint hatályosulhasson, függetlenül a biztosíték nyújtója vagy a biztosíték elfogadója ellen megindított vagy folytatott felszámolási eljárástól vagy átszervezési intézkedésektől.

[…]”

7. A 2002/47 irányelv 8. cikke a tagállamok fizetésképtelenségre vonatkozó bizonyos nemzeti jogi rendelkezéseinek alkalmazását korlátozza. [5]

5 — Nem idézem sem ezen cikk, sem ugyanezen irányelv 1. cikke (2) bekezdése e) pontjának, sem 3. cikkének teljes szövegét, mivel e rendelkezések – bár a kérdést előterjesztő bíróság hivatkozik rájuk – az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre általam javasolt válasz szempontjából közvetlenül nem relevánsak.

A lett jog

8. A 2002/47 irányelvet a lett jogba a pénzügyi biztosítékról szóló törvény (Finanšu nodrošinājuma likums) ültette át.

Az alapeljárás

9. 2007. április 14-én az Izdevniecība Stilus SIA, amelynek jogutóda a Private Equity Insurance Group SIA, folyószámlára vonatkozó szabványszerződést kötött a Swedbank AS-szel.

10. E szerződés 3.9 pontja a következőképpen szól:

„Az Ügyfél a számlán tartott – jelenlegi és jövőbeni – pénzeszközeit a Bankra bízza értékpapírokból álló pénzügyi biztosítékként és az a Bank által nyújtott hitel fedezésére szolgál. Amennyiben az Ügyfél a folyószámlán nem rendelkezik a fizetéshez szükséges pénzeszközökkel, valamint bármely olyan körülmény esetén, amelyben a jelen szerződés vagy a Bankkal kötött egyéb szerződés alapján, illetve bármely egyéb jogcímen a Banknak követelése keletkezik az Ügyféllel szemben, a Bank a követelését az értékpapírokból álló pénzügyi biztosíték érvényesítésével kielégítheti, azaz a Bank jogosulttá válik az Ügyfél előzetes értesítése nélkül megterhelni (átutalni) a Számlát a fizetendő összeggel. […]”

11. 2010. október 25-én megállapították az Izdevniecība Stilus fizetésképtelenségét. Ezt követően a vagyonfelügyelő új folyószámla-szerződést kötött, az értékpapírokból álló pénzügyi biztosítékra vonatkozó azonos kikötéssel.

12. 2011. június 8-án a Swedbank levont az Izdevniecība Stilus folyószámlájáról 192,30 lett latot (körülbelül 274 euró) a fizetésképtelenség megállapításával zárult időszaknak megfelelő számlafenntartási díj címén.

13. Az alapeljárás vagyonfelügyelő által képviselt felperese keresetet indított ezen összeg visszafizetése iránt a Swedbank ellen, a nemzeti jog azon elveire való hivatkozással, amelyek a fizetésképtelenségi eljárásban a hitelezők közötti egyenlő bánásmód biztosítására és azon tilalomra vonatkoznak, amelynek értelmében az egyes hitelezők nem indíthatnak olyan keresetet, amely a többi hitelezőt hátrányosan érintheti.

14. A lett első- és másodfokú bíróság elutasította a keresetet a 2002/47 irányelv 8. cikkét átültető azon nemzeti rendelkezésekre hivatkozva, amelyek a pénzügyi biztosítékot kivonják a fizetésképtelenségre vonatkozó jog hatálya alól.

15. Az Augstākā tiesának (legfelsőbb bíróság, Lettország) kételyei vannak e nemzeti rendelkezések hatályát és a lett Alkotmányban megfogalmazott egyenlőség elvével való összhangját illetően. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy az ügy Satversmes tiesā (Alkotmánybíróság, Lettország) elé történő esetleges terjesztését megelőzően, el kell oszlatni a 2002/47 irányelv rendelkezéseinek értelmezésével kapcsolatos kételyeket.

16. E vonatkozásban a kérdést előterjesztő bíróság megjegyezi, hogy a pénzügyi biztosítékokra vonatkozó nemzeti szabályozás a többi hitelezővel szemben abszolút elsőbbséget ír elő a pénzügyi biztosíték elfogadója számára még az olyan, biztosított követelések esetén is, mint például az állam pénzügyi követelései vagy az alkalmazottak bérkövetelései. A kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy a 2002/47 irányelv célkitűzései igazolják-e az ilyen elsőbbséget.

17. A kérdést előterjesztő bíróságban e tekintetben felmerül a kérdés, hogy a 2002/47 irányelv alkalmazandó-e az olyan folyószámlával kapcsolatban nyújtott biztosítékra, amelyet a 98/26/EK irányelvben [6] meghatározott értékpapír-elszámolási rendszerekben történő elszámolásokhoz nem használnak. Továbbá kétségeit fejezi ki a 2002/47 irányelv 3. és 8. cikkének értelmezését illetően, amikor azt a kérdést veti fel, hogy összhangban van-e az ezen irányelv által kitűzött céllal a pénzügyi biztosítéknak bármely más típusú biztosítékkal, különösen a nyilvántartásba bejegyzett biztosítékokkal, mint például a jelzáloggal szembeni elsőbbsége.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

18. E körülmények között az Augstākās tiesa (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [2002/47 irányelvnek] a pénzügyi biztosíték érvényesítésére vonatkozó 4. cikkében foglalt rendelkezéseit, ezen irányelv (1) és (4) preambulumbekezdésével összefüggésben, hogy az ilyen rendelkezések kizárólag azon számlák tekintetében alkalmazhatók, amelyeket az értékpapír-elszámolási rendszerben történő elszámolásokhoz használnak, vagy úgy kell-e értelmezni, hogy azok valamely bankban nyitott bármelyik számla tekintetében is alkalmazhatók, azt a folyószámlát is beleértve, amelyet az értékpapír-ügyletek elszámolásakor nem alkalmaznak?

2) Úgy kell-e értelmezni a [2002/47 irányelv] 3. és 8. cikkét a (3) és (5) preambulumbekezdéssel összefüggésben, hogy az irányelv célja különösen előnyös elsőbbségi bánásmód biztosítása a hitelintézetek számára ügyfeleik fizetésképtelenségének esetén, különösen ügyfeleik egyéb olyan hitelezőivel szemben, mint például [az alkalmazottak] bérkövetelései tekintetében, az állam pénzügyi követelései tekintetében, és a biztosított hitelezők tekintetében, akiknek követeléseit közhitelesen nyilvántartott biztosítékok fedezik?

3) A [2002/47 irányelv] 1. cikke (2) bekezdésének e) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az egy minimális harmonizációra irányuló szabály, vagy úgy, hogy az teljes harmonizációra irányul, tehát úgy kell-e értelmezni, hogy az lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy e rendelkezést olyan jogalanyokra is kiterjesszék, amelyek kifejezetten ki vannak zárva az [említett] irányelv hatálya alól?

4) A [2002/47] irányelv 1. cikke (2) bekezdésének e) pontját közvetlenül alkalmazható szabálynak kell-e tekinteni?

5) Amennyiben a 2002/47/EK irányelv célja és hatálya szűkebb körű, mint azon nemzeti törvény valódi célja és hatálya, amelynek elfogadását alakilag [ezen] irányelv átültetésének kötelezettsége igazolta, alkalmazható-e az említett irányelv értelmezése az alapeljárásban vitatott jogszabályhoz hasonló, nemzeti törvényen alapuló, értékpapírokból álló pénzügyi biztosítékra vonatkozó kikötés hatályon kívül helyezése céljából?”

19. A 2015. március 15-én kelt előzetes döntéshozatalra utaló határozat 2015. április 1-jén érkezett meg a Bíróság Hivatalához. Az alapeljárás alperese, a lett, a spanyol kormány és az Egyesült Királyság Kormánya, valamint az Európai Bizottság nyújtott be írásbeli észrevételeket.

20. Ezek a felek és érintettek, valamint az alapeljárás felperese a 2016. május 11-én tartott tárgyaláson is részt vettek.

6 — A fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekben az elszámolások véglegességéről szóló, 1998. május 19-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1998. L 166., 45. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 3. kötet, 107. o.).

Elemzés

Az első kérdésről

Előzetes észrevételek

21. A kérdést előterjesztő bíróság első kérdése lényegében arra irányul, hogy a 2002/47 irányelv kiterjed-e a folyószámlán elhelyezett pénzből álló biztosítékra és kiterjed-e valamennyi, a számla tulajdonosával szemben fennálló banki követelésre, ha e számlát a 98/26 irányelvben meghatározott fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekben történő elszámoláshoz nem használják.

22. Jóllehet a kérdést előterjesztő bíróság a 2002/47 irányelv 4. cikkére hivatkozik, az előterjesztett kérdés tartalmából az következik, hogy az általánosságban annak meghatározására irányul, hogy az ilyen biztosíték ezen irányelv hatálya alá tartozik-e.

23. E kérdés szükségessé teszi a 2002/47 irányelv 1. és 2. cikke rendelkezéseinek értelmezését, amelyek megállapítják ezen irányelv hatályát és meghatározzák a vonatkozó fogalmakat.

24. E tekintetben egyrészt meg kell vizsgálni, hogy a 2002/47 irányelv 1. cikke (4) bekezdésének a) pontját és 2. cikke (1) bekezdésének d) és f) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy azok alkalmazhatók az olyan biztosítékra, mint amilyen az alapeljárás tárgyát képezi, ha az nem áll kapcsolatban a 98/26 irányelvben meghatározott fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekkel.

25. Másrészt pontosítani kell a pénzügyi biztosíték nyújtásának a 2002/47/EK irányelv 2. cikkének (2) bekezdésében megállapított feltételeit abból a célból, hogy a kérdést előterjesztő bíróság meghatározhassa, hogy e feltételeknek megfelelően nyújtották-e a jelen esetben érintett biztosítékot, és így az tartozhat-e ezen irányelv által bevezetett szabályozás hatálya alá.

26. Megjegyzem, hogy még ha a nemzeti bíróság által megfogalmazott kérdések szövegében nem is szerepelnek a 2002/47 irányelv említett rendelkezései, a Bíróság kifejezetten fenntartja a jogot magának ahhoz, hogy kiterjessze az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések terjedelmét annak érdekében, hogy hasznos választ adhasson a kérdést előterjesztő bíróság számára, feltéve hogy az előterjesztett kérdés lényegi tartalmát megőrzi.[7]

27. Véleményem szerint e feltétel a jelen esetben teljesül, mivel a 2002/47 irányelv 1. és 2. cikke érintett rendelkezéseinek értelmezése szükséges ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróság meghatározhassa, hogy a jogvita tárgyát képező kikötés az ezen irányelv által bevezetett szabályozás hatálya alá tartozik-e. Egyébiránt az említett rendelkezések értelmezése a Bíróság által az alapeljárásban részt vevő feleknek és az egyéb érintetteknek feltett írásbeli kérdés tárgyát képezte, amelyeknek a tárgyaláson lehetőségük volt arra, hogy azzal kapcsolatban hasznosan állást foglaljanak.

A 2002/47 irányelv 1. cikke (4) bekezdése a) pontjának és 2. cikke (1) bekezdése d) és f) pontjának értelmezéséről

28. A kérdést előterjesztő bíróság kérdéseinek megválaszolása érdekében a 2002/47 irányelv által bevezetett rendszer terjedelmét két szemponttal, azaz a biztosíték tárgyával és a figyelembe vehető kötelezettségekkel összefüggésben kell megvizsgálni.

7 — Lásd különösen: 1997. március 20-i Phytheron International ítélet (C-352/95, EU:C:1997:170, 14. pont).

29. Először is, ami a biztosíték tárgyát illeti, a 2002/47 irányelv 1. cikke (4) bekezdésének a) pontja szerint az ezen irányelvben meghatározott biztosítéknak pénzügyi instrumentumokból vagy pénzből kell állnia. A 2002/47 irányelv 2. cikke (1) bekezdése d) pontjában szereplő fogalommeghatározás szerint „pénz” a valamely számlán jóváírt pénz, valamint a pénz visszafizetésére szóló hasonló követelés.[8] E fogalommeghatározás tág értelmű, és kiterjed a folyószámlán elhelyezett pénzre. Egyébként, a 2002/47 irányelv egyetlen másik rendelkezése sem korlátozza az irányelv alkalmazhatóságát a 98/26 irányelvben meghatározott fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerek keretében nyújtott biztosítékokra.

30. Valójában annak ellenére, hogy a 2002/47 irányelv (1) és (4) preambulumbekezdéséből az következik, hogy ezen irányelv elfogadása különösen a 98/26 irányelv által létrehozott jogi háttérbe illeszkedik, és hogy a tapasztalat azt mutatta, hogy előnyösebb lenne az ezen utóbbi irányelvben meghatározott rendszerek keretében nyújtott biztosítékokat közös szabályozás hatálya alá vonni, e meggondolás önmagában nem vezethet arra a következtetésre, hogy a 2002/47 irányelv hatálya az említett rendszerek keretében nyújtott biztosítékokra korlátozódik. Ez a következtetés a 2002/47 irányelv egyetlen rendelkezéséből sem vezethető le. Emellett az említett (4) preambulumbekezdés szerint a 2002/47 irányelvben meghatározott szabályozás kiegészíti a meglévő jogi eszközöket azzal, hogy további kérdésekkel foglalkozik és további lépéseket tesz.

31. Ezen értelmezést támasztják alá az irányelv előkészítő anyagai is, amelyekből az következik, hogy a 2002/47 irányelv elfogadásához vezető javaslat azon a megfontoláson alapul, hogy bár a 98/26 irányelv szabályozta a pénzügyi műveletek keretében nyújtott biztosítékokat, azonban egyéb, a 98/26 irányelvben foglalt előrelépéseket meghaladó intézkedések is szükségesek voltak a pénzügyi biztosítékok hatékony alkalmazásának előmozdításához.[9] Emellett a Bizottság által a 2002/47 irányelv átültetésével összefüggésben készített értékelő jelentésből kitűnik, hogy bár a 98/26 irányelv már bizonyos védelmet kilátásba helyezett az ezen irányelvben megállapított rendszerben való részvétel kapcsán nyújtott biztosítékokra vonatkozóan, a 2002/47 irányelv elfogadását azonban egy átfogóbb megközelítés szükségessége indokolta abból a célból, hogy biztosítsák főleg a határon átnyúló ügyletek kapcsán a pénzügyi biztosítékok hatékonyságát.[10]

32. Másodszor, ami a „figyelembe vehető kötelezettségek” fogalmát illeti, a 2002/47 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének f) pontjában szereplő fogalommeghatározásból az következik, hogy az érintett pénzügyi kötelezettségek azon kötelezettségek, amelyek pénzbeli elszámolásra és/vagy a pénzügyi instrumentum átadására jogosítanak fel, és hogy a kötelezettségek közé tartozhatnak tényleges vagy függő, vagy várható kötelezettségek, harmadik személyek kötelezettségei vagy meghatározott osztályú vagy fajtájú, időről időre felmerülő kötelezettségek.

33. E fogalommeghatározás magában foglalja azt az alapeljárás tárgyát képező helyzetet, amelyben a biztosíték kiterjed az elfogadó valamennyi, a biztosíték nyújtójával szemben fennálló követelésére. Ugyanis a 2002/47 irányelv *előkészítő anyagaiból* az következik, hogy a „figyelembe vehető kötelezettségek” fogalmának magában kellett foglalnia az olyan *all monies* típusú kikötések alkalmazását, amelyek a kibocsátó valamennyi, a biztosíték elfogadójával szemben fennálló jelenlegi vagy jövőbeni kötelezettségére kiterjesztik a biztosítékot.[11] Egyébiránt az Egyesült Királyság kormánya a tárgyaláson megjegyezte, hogy a gyakorlatban az ilyen kikötéseket széles körben alkalmazzák.

8 — Ami így a bankjegyeket kizárja. Lásd még a 2002/47 irányelv (18) preambulumbekezdését.

9 — Lásd: a pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodásokról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozó javaslat [COM(2001) 168, 2001. március 27., 1. o.]. Lásd még a 2002/47 irányelv lengyel jogba való átültetésével összefüggésben, Pisuliński, J., „Zabezpieczenia finansowe w systemie prawa cywilnego”, Przegląd Prawa Handlowego 6/2005, 27. o.

10 — Lásd: Értékelő jelentés a 2002/47 irányelvről [COM(2006) 833 végleges, kelt 2006. december 20., 3. o.]. Megjegyzem, hogy a 2002/47 irányelv hatálya nem korlátozódik a határon átnyúló ügyletekre.

11 — Lásd: a 2001. március 27-i COM(2001) 168 határozatnak a 2. cikkre vonatkozó indokolását. A Bizottság az első jogalkotási javaslatában vizsgálta, hogy milyen típusú hitelkockázatot (exposure) kell figyelembe venni, és arra a következtetésre jutott, hogy egyszerre nehéz és haszontalan különbséget tenni e tekintetben az eltérő ügyletek között. Lásd az Európai Bizottság dokumentumát: „Working Document on Collateral: First preliminary draft proposal for a Directive”, 2000. június 15., 6. o., valamint Yeowart, G., „Purpose of the Financial Collateral Directive” in: Yeowart, G., és Parsons, R., *Yeowart and Parsons on the Law of Financial Collateral*, Edward Elgar Publishing, 2016, 19. o.

34. Megjegyzem, hogy a 2002/47 irányelvről szóló értékelő jelentésből az következik, hogy egyes tagállamok a biztosítékok hatályát bizonyos pénzügyi kötelezettségek vonatkozásában korlátozták abban a különös esetben, ha a biztosíték nyújtója nem minősül a 2002/47 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének a) és d) pontjában említett személynek.[12] E tekintetben ezen irányelv 1. cikkének (3) bekezdése lehetőséget ad a tagállamok számára, hogy az említett irányelvet úgy ültessék át, hogy a harmonizált rendszer alkalmazását kizárólag a 2002/47 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének a) és d) pontjában említett állami szervekre és pénzintézetekre korlátozzák. Mindazonáltal az a tény, hogy a tagállamok éltek ezzel a lehetőséggel, a jelen esetben nem releváns ezen irányelv hatályának meghatározása szempontjából, mivel a Lett Köztársaság az átültetéskor nem hivatkozott a 2002/47 irányelv 1. cikkének (3) bekezdésére.

35. A fenti okok összessége miatt úgy vélem, hogy a 2002/47 irányelvet nem lehet úgy értelmezni, hogy az kizárólag a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerek keretében nyújtott biztosítékokra alkalmazható. Továbbá, ahogy az a 2002/47 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének f) pontjából kitűnik, a figyelembe vehető kötelezettségek nincsenek a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekkel kapcsolatos kötelezettségekre korlátozva, hanem magukban foglalhatnak többek között bármilyen, pénzbeli elszámolásra jogosító kötelezettséget. A folyószámla-vezetéssel kapcsolatos díjak nyilvánvalóan a kötelezettségek e kategóriájába tartoznak.

36. Végül valamennyi, a jelen ügyben írásbeli észrevételeket benyújtó fél egyetért a 2002/47 irányelv tárgyi hatályának ilyen tág értelmezésében. A Bizottság a tárgyaláson többek között azt jelezte, hogy tekintettel a pénzügyi piac működéséhez kapcsolódó kötelezettségek széles skálájára, ezen irányelv hatékony érvényesülésének biztosítása érdekében olyan értelmezésre van szükség, amely szerint bármilyen pénzbeli elszámolásra jogosító kötelezettség figyelembe vehető.

37. A fentiekre tekintettel úgy vélem, hogy a 2002/47 irányelv 1. cikke (4) bekezdésének a) pontjában és 2. cikke (1) bekezdésének d) és f) pontjában foglalt rendelkezéseket úgy kell értelmezni, hogy azok alkalmazhatók az olyan, alapeljárásban vitatotthoz hasonló biztosítékra, amely a folyószámlán elhelyezett pénzből áll, és kiterjed a számla tulajdonosával szemben fennálló valamennyi banki követelésre. Nem releváns az arra vonatkozó kérdés, hogy e számlát használják-e a 98/26 irányelvben meghatározott fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekben történő elszámoláshoz.

A 2002/47 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének értelmezéséről

38. A 2002/47 irányelv 1. cikke (5) bekezdésének megfelelően ezen irányelvet akkor kell alkalmazni, amikor a pénzügyi biztosítékot már nyújtották, és amennyiben a biztosíték nyújtása írásban igazolható.

39. E rendelkezést a 2002/47 irányelv (10) preambulumbekezdésének fényében kell értelmezni, amely szerint ezen irányelvnek, amely a pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás létrehozását kivonja bizonyos, nemzeti jogban előírt alaki követelmények teljesítése alól,[13] egyensúlyt kell találnia a piaci hatékonyság és a megállapodásban részes felek, valamint harmadik felek jogbiztonsága között. Ugyanezen preambulumbekezdés szerint a 2002/47 irányelvnek ezt az egyensúlyt azáltal kell elérni, hogy ezen irányelvet csak azon tulajdonhoz kötött pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodásokra kell alkalmazni, amelyek esetén „a tulajdon megszerzése” – azaz a pénzügyi biztosíték nyújtása – írásban bizonyítható.

12 — Amint az a Bizottság által készített értékelő jelentésből kitűnik, a német jogalkotó többek között abban az esetben, ha a biztosíték nyújtója nem pénzintézet, a figyelembe vehető biztosítékokat a konkrétan meghatározott pénzügyi kötelezettségek fedezetére felhasznált pénzügyi biztosítékokra korlátozta, így különösen a vállalkozásokat érintő, főként hosszú távú pénzkölcsönök ebből ki vannak zárva [lásd: COM(2006) 833 végleges, 2006. december 20., 9. o.].

13 — Lásd a 2002/47 irányelv 3. cikkét.

40. A pénzügyi biztosíték rendelkezésre bocsátásának követelménye így *quid pro quo*-nak minősül a nemzeti jogban előírt formai követelményektől a piaci hatékonyság érdekében való eltérés miatt.[14]

41. A 2002/47 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének megfelelően a pénzügyi biztosíték „rendelkezésre bocsátása" a pénzügyi biztosíték átadására, átruházására, tartására, nyilvántartásba vételére, vagy másképpen oly módon történő kijelölésére vonatkozik, hogy az a biztosíték elfogadójának vagy az ő nevében eljáró személynek a birtokában vagy ellenőrzése alatt legyen.

42. A „birtoklásra vagy ellenőrzésre" vonatkozó feltétel olyan kulcsfontosságú elemet jelent, amely lehetővé teszi annak meghatározását, hogy az adott biztosítékról szóló megállapodás a 2002/47 irányelv hatálya alá tartozik-e. Valamely biztosítékról szóló megállapodás csak akkor minősíthető a 2002/47 irányelv értelmében vett „pénzügyi biztosítékról szóló megállapodásnak", ha a biztosítékot oly módon nyújtják, hogy az a biztosíték elfogadójának birtokába vagy ellenőrzése alá kerül.

43. Ugyanakkor eltekintve a tulajdonjog-átruházási pénzügyi biztosítékról szóló megállapodástól, amely – a visszavásárlási megállapodások kivételével – magában foglalja, hogy a szolgáltatott pénzügyi instrumentumok vagy pénz feletti teljes tulajdonjog a biztosíték elfogadójára száll át a vonatkozó pénzügyi kötelezettségek teljesítésének biztosítása céljából,[15] a „birtokba kerülés" vagy az „ellenőrzés" fogalmának a pénzzel vagy pénzügyi instrumentumokkal összefüggésben történő elemzése problematikus. Egyes szerzők azt állítják, hogy valószínűleg a pénzügyi biztosítékokra vonatkozó 2002/47 irányelvben előírt szabályozás legvitatottabb kérdéséről van szó.[16]

44. A Egyesült Királyság Kormányának és a Bizottság észrevételeiből kitűnik, hogy a szóban forgó követelmények alkalmazása a gyakorlatban nehézségeket okozott, amelyek különösen az Egyesült Királyság bíróságai által hozott két ítéletben tükröződnek, amelyek többek között a 2002/47 irányelv 2. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „ellenőrzés" fogalmát értelmezik.

45. A Gray-ügyben,[17] amelynek tárgyát bankszámlán elhelyezett pénzből álló biztosíték képezte, a vita középpontjában az a kérdés állt, hogy az ellenőrzésre vonatkozó feltétel teljesül-e akkor, ha a számla, amelyet ugyan a biztosíték elfogadója vezet, nincs zárolva. Az Egyesült Királyság egyik bírósága kimondta, hogy a biztosíték rendelkezésre bocsátása azt feltételezi, hogy az elfogadó akadályozhatja a biztosíték nyújtóját abban, hogy a biztosítékkal rendelkezzen. Továbbá a biztosíték tárgyának az elfogadó „jogszabályban előírt" ellenőrzése alatt kell lennie, mivel egy egyszerű, adminisztratív vagy gyakorlati jellegű ellenőrzés nem elegendő. A jelen esetben ezek a feltételek nem teljesültek, mivel a biztosíték nyújtója korlátozás nélkül visszakövetelhette a számlán elhelyezett pénzeszközeit.

46. A 2002/47 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének értelmezésével kapcsolatos probléma a *Lehman Brothers International (Europe)* ügyben[18] újraéledt. A brit bíróság megjegyezte, hogy a Gray-ítélettel kapcsolatban olyan bíráló megjegyzések születtek, amelyek szerint a „jogszabályban előírt" ellenőrzés követelményének szigorú alkalmazása esetén a 2002/47 irányelv hatálya alól kikerülhetnek egyes olyan megállapodások, amelyeket a gyakorlatban alkalmaznak, és amelyeket azzal a szándékkal hoznak létre, hogy e szabályozás hatálya alá tartozzanak. E kritikákat kiemelve az ítélet lényegében megerősítette a Gray-ügyben a „jogszabályban előírt ellenőrzésre" vonatkozó feltétellel kapcsolatban követett megközelítést azáltal, hogy megállapította, hogy a biztosíték tárgyának egyszerű adminisztratív jellegű ellenőrzése nem elegendő a 2002/47 irányelv 2. cikkének (2) bekezdésében megfogalmazott feltétel teljesítéséhez, különösen akkor nem, ha a biztosíték nyújtója korlátozás nélkül rendelkezhet az érintett pénzeszközökkel.

14 — Lásd: Parsons, R., „»Possession« or »Control« test to be satisfied when creating a security financial collateral arrangement" in: Yeowart, G. és Parsons, R., *Yeowart and Parsons on the Law of Financial Collateral*, Edward Elgar Publishing 2016, 168. o.

15 — Lásd a 2002/47 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontját.

16 — Lásd: Parsons, R., i. m., 167. o.

17 — *Gray and others kontra G-T-P Group Limited: Re F2G Realisations Limited (in liquidation)* [2010] EWHC 1772 (Ch), 60–62. pont.

18 — *Lehman Brothers International (Europe) (In Administration)* [2012] EWHC 2997 (Ch), 119–126. pont és 131–137. pont.

47. Az alapügyben a Bizottság rámutat arra, hogy pénzügyi biztosíték rendelkezésre bocsátása azt jelenti, hogy az elfogadó a biztosíték tárgya felett „jogszabályban előírt ellenőrzést” gyakorol, ami alatt az értendő, hogy lehetősége van arra, hogy megakadályozza a biztosíték nyújtóját, hogy e biztosítékkal rendelkezzen. A biztosíték nyújtóját megillető azon jog, hogy a biztosíték tárgyát képező számláról szabadon vegyen ki pénzt, ellentétes lenne ezzel a követelménnyel. A tárgyaláson a Bizottság pontosította, hogy lényegében ugyanazon az álláspontón van, mint a fent hivatkozott ügyekben az Egyesült Királyság bíróságai.

48. Úgy vélem, hogy azok a megfontolások, amelyek alapján az Egyesült Királyság bíróságai elutasították azon álláspontot, miszerint az egyszerű, adminisztratív jellegű ellenőrzés elegendő, a jelen esetben a 2002/47 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének értelmezése szempontjából is érvényesek.

49. Ugyanis, amint arra az Egyesült Királyság Kormánya és a Bizottság helyesen rámutatott, a 2002/47 irányelv 2. cikkének (2) bekezdésében megfogalmazott azon követelmény,[19] hogy a biztosíték az elfogadó „birtokába” vagy „ellenőrzése alá” kerüljön, nem érvényesülne hatékonyan, ha azt úgy kellene értelmezni, hogy kiterjed arra az esetre is, amelyben a biztosíték nyújtója továbbra is szabadon rendelkezhet a biztosítékkal.

50. Megjegyzem, hogy a 2002/47 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének második mondata jóváhagyja az olyan biztosítéknyújtási technikákat, amelyek lehetővé teszik, hogy a biztosíték nyújtója mással helyettesíthesse a biztosítékot, illetve visszakövetelhesse a biztosítéktöbbletet. Ebből *a contrario* arra lehet következtetni, hogy a biztosíték nyújtójának biztosított szélesebb jogok azt jelentenék, hogy a pénzügyi biztosíték rendelkezésre bocsátására vonatkozó követelmény nem teljesül.

51. Véleményem szerint így a számlán elhelyezett pénzből álló biztosíték esetén a biztosíték elfogadójának birtokba jutása vagy az általa gyakorolt ellenőrzés szükségszerűen azt jelenti, hogy ez utóbbi személy nemcsak a biztosíték tárgyát képező számla feletti tényleges ellenőrzést gyakorolja, hanem a vonatkozó pénzügyi kötelezettségek biztosításához szükséges mértékben arra is jogosult, hogy megakadályozza, hogy a biztosíték nyújtója visszakövetelje a pénzt.

52. A jelen esetben a kérdést előterjesztő bíróságnak tehát azt kell megvizsgálnia, hogy az alapeljárásban részt vevő felek között létrejött folyószámla-szerződés tartalmaz-e olyan kikötést, amely előírja, hogy a Swedbank jogosult az érintett számlán elhelyezett pénzeszközök visszakövetelésének korlátozására. E vizsgálat sérelme nélkül, amely a kérdést előterjesztő bíróság önálló hatáskörébe tartozik, kiemelem, hogy a tárgyaláson az alapeljárásban részt vevő felek egyetértettek azzal, hogy a jogvita tárgyát képező megállapodás egyetlen olyan kikötést sem tartalmaz, amely lehetővé teszi a bank számára, hogy korlátozza a visszaköveteléseket, illetve előírja, hogy egy bizonyos összeget zárolni kell a számlán. Amennyiben e ténybeli körülmény megállapításra kerül, akkor lehet arra a következtetésre jutni, hogy a jogvita tárgyát képező biztosíték nem tekinthető olyannak, amelyet a 2002/47 irányelvben előírt követelményeknek megfelelően nyújtottak, és emiatt az nem tartozik e rendelkezések hatálya alá.

53. A fentiekre tekintettel úgy vélem, hogy a 2002/47 irányelv 2. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a bankszámlán elhelyezett pénzből álló pénzügyi biztosíték rendelkezésre bocsátása egy olyan szerződéses kikötés fennállását követeli meg, amely biztosítja a biztosítékot elfogadó számára az ahhoz való jogot, hogy a vonatkozó pénzügyi kötelezettségek biztosításához szükséges mértékben korlátozza az e számlán elhelyezett pénzeszközök használatát.

19 — Megjegyzem, hogy bár e kérdés a jelen ügy körülményei között nem releváns, az Egyesült Királyság Kormánya és a Bizottság e két fogalom közötti kapcsolatot illetően eltérő álláspontot alakított ki. A Bizottság szerint „a birtoklás vagy ellenőrzés” egyetlen feltételt képez, míg az Egyesült Királyság Kormánya által hivatkozott ítélkezési gyakorlat, valamint az angol jogelmélet szerint két vagylagos feltételről van szó. Lásd még: Parsons, R., i. m., 185. o.

A második kérdésről

54. A kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2002/47 irányelvet, különösen annak 3. és 8. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az a biztosíték elfogadójának biztosítja azt a jogot, hogy bármiféle pénzügyi biztosítékot érvényesítsen a biztosíték nyújtója vagy a biztosíték elfogadója ellen megindított vagy folytatott felszámolási eljárástól vagy átszervezési intézkedésektől függetlenül. Kiemeli, hogy a pénzügyi biztosíték elfogadójának nyújtott ilyen elsőbbség fizetésképtelenségi eljárás keretében ellentétes lehet a hitelezők közötti egyenlő bánásmód elvével (*paritas creditorum*).

55. Megjegyzem, hogy bár a kérdést előterjesztő bíróság a 2002/47 irányelv 3. és 8. cikkére hivatkozik, az előterjesztett kérdés inkább ezen irányelv 4. cikkére vonatkozik, amely többek között a pénzügyi biztosíték érvényesítésének feltételeiről szól. A kérdést előterjesztő bíróság arra keres választ, hogy korlátozható-e a biztosíték elfogadójának ahhoz való joga, hogy követelései kielégítést nyerjenek a biztosíték nyújtójának fizetésképtelensége esetén. E bíróság szerint ilyen kifejezett korlátozások hiányában a 2002/47 irányelv által létrehozott rendszer a hitelezők közötti egyenlő bánásmód elvének szemszögéből vitathatónak tűnik.

56. Megjegyzem, hogy a 2002/47 irányelvnek a (3), (5) és (10) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 4. cikkéből kitűnik, hogy az ugyanezen irányelv által bevezetett rendszer egyik célkitűzése az, hogy a pénzügyi biztosítékok tekintetében egyes, fizetésképtelenségre vonatkozó nemzeti jogi rendelkezések alkalmazását kizárja.[20] E tekintetben a 2002/47 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése előírja a biztosíték elfogadójának ahhoz való jogát, hogy az értékpapírokból álló pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás alapján nyújtott bármiféle pénzügyi biztosítékot érvényesítsen. Ugyanezen cikk (4) és (5) bekezdése e jogot a fizetésképtelenségre vonatkozó nemzeti jogi rendelkezések joghatásaitól védi. Egyrészt e (4) bekezdés lehetővé teszi a biztosíték gyors érvényesítését a biztosíték nyújtójának mulasztása esetén azáltal, hogy kizárja az említett bekezdés a)–d) pontjában felsorolt kötelezettségek alkalmazását. Másrészt, az említett (5) bekezdés megköveteli a tagállamoktól, hogy biztosítsák, hogy a pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás a biztosíték nyújtója vagy a biztosíték elfogadója ellen megindított vagy folytatott felszámolási eljárástól vagy átszervezési intézkedésektől függetlenül hatályosulhasson,

57. Véleményem szerint e rendelkezéseket nem lehet oly módon értelmezni, hogy a biztosíték elfogadója a biztosíték nyújtójának fizetésképtelensége esetén azért nem érvényesítheti a biztosítékot, hogy a többi hitelező jogai ne sérüljenek. Ellenkezőleg, az a céljuk, hogy a pénzügyi biztosítékot kivonják a fizetésképtelenségre vonatkozó nemzeti jogban előírt korlátozások alól.

58. Álláspontom szerint e megfontolást nem kérdőjelezheti meg az alapeljárás alperese és a lett kormány által felhozott azon érv sem, amely az olyan biztosított hitelezők helyzetére utal, mint például az állam, az alkalmazottak vagy a bejegyzett hitelbiztosíték jogosultjai.

59. Ugyanis, amint azt a Bizottság megjegyzi, a 2002/47 irányelv által létrehozott rendszer szempontjából a fizetésképtelenségi eljárásban kialakult hitelezői rangsor kérdése nem merül fel, mivel ezen irányelvnek csupán az a célja, hogy biztosítsa a biztosíték érvényesítésének jogát az érvényesítési eljárás bekövetkeztekor. E megoldást az igazolja, hogy szükséges a pénzügyi biztosítékokra vonatkozó megállapodások jogbiztonságának javítása és hatékonyságuk biztosítása.[21]

60. Következésképpen a 2002/47 irányelv tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek lehetővé teszik a piac hatékonyságával és a jogbiztonsággal kapcsolatos megfontolások közötti egyensúly fenntartását.

20 — Lásd továbbá: COM(2001) 168, a 5. cikkre vonatkozó indokolás.

21 — E tekintetben a 2002/47 irányelv a fizetésképtelenségre vonatkozó uniós jognál tágabb rendszerbe tartozik, mivel többek között tartalmazza a (4) preambulumbekezdésében említett jogi eszközöket is.

61. Először is a személyi hatályt illetően a 2002/47 irányelv 1. cikkének (3) bekezdése megadja a tagállamoknak a lehetőséget arra, hogy ezen irányelv hatálya alól kizárják azokat a megállapodásokat, amelyeknél az egyik fél hatóság, állami szerv, felügyelet alá tartozó pénzügyi intézmény, vagy a 98/26/EGK irányelv értelmében vett központi partner, elszámoló ügynök vagy elszámolóház. [22]

62. Másodszor, a 2002/47 irányelv által előírt szabályozást kizárólag a 2. cikk (2) bekezdésének értelmében véve „rendelkezésre bocsátott" pénzügyi biztosítékokra kell alkalmazni, ami a biztosíték nyújtója szempontjából bizonyos fajta tulajdonelvonást jelent. A 2002/47 irányelv által előírt szabályozást tehát csak akkor kell alkalmazni, ha a biztosíték ezen irányelv értelmében véve a biztosíték elfogadójának „birtokába vagy ellenőrzése" alá kerül. [23]

63. Harmadszor a 2002/47 irányelv 8. cikke előírja a fizetésképtelenségre vonatkozó rendelkezések alkalmazásának bizonyos korlátozásait azon biztosítékok tekintetében, amelyeket a fizetésképtelenségi eljárás megkezdése előtt nyújtottak, de amelyekre alkalmazni kell a „nulla órás" szabályt, ami visszaható hatályt biztosít az ilyen eljárás esetén (az (1) és (3) bekezdés), valamint kivételesen azon biztosítékok tekintetében, amelyeket a fizetésképtelenségi eljárás megkezdése után nyújtottak, amennyiben a biztosíték elfogadója bizonyítja jóhiszeműségét (a (2) bekezdés). [24]

64. Ugyanakkor az említett 8. cikkben említett esetek sérelme nélkül, a 2002/47 irányelv által előírt szabályozás nem terjed a fizetésképtelenségi eljárás megkezdése után nyújtott biztosítékokra.

65. E megfontolás véleményem szerint választ ad a kérdést előterjesztő bíróság és a lett kormány azon alapuló aggodalmaira, hogy a pénzügyi biztosítékok sajátos kezelése kérdésessé teheti a jelzáloghitelezők védelmét. A kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy abban az esetben, ha a fizetésképtelen adós valamely vagyontárgyának értékesítéséből befolyt pénzeszközöket a pénzügyi biztosítékkal érintett bankszámlára fizetik be, az ezen biztosíték elfogadója követelései kielégítése érdekében használhatja ezeket a pénzeszközöket. Álláspontom szerint ez az aggodalom nem megalapozott, mivel a fizetésképtelenségi eljárás megkezdése után nyújtott biztosítékok nem tartoznak a 2002/47 irányelv által létrehozott szabályozás hatálya alá.

66. Amint azt az Egyesült Királyság Kormánya – amely a tárgyaláson vetette fel ezt a szempontot – az alapügyet illetően megállapítja, a 2002/47 irányelv nem alkalmazható abban az esetben, ha a biztosítékot képező pénz a fizetésképtelenségi eljárás megkezdése után érkezik meg az érintett bankszámlára.

67. Márpedig, bár e szempont az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból egyértelműen nem derül ki, az alapeljárásban részt vevő felek ugyanakkor egybehangzóan azt állították a tárgyaláson, hogy a Swedbank által az Izdevniecība Stilus folyószámlájáról kivett pénzeszközöket csak a fizetésképtelenségi eljárás megkezdése után helyezték el ezen számlán. Ha a kérdést előterjesztő bíróság ezt az időbeli sorrendet állapítja meg, akkor arra a következtetésre lehet jutni, hogy a jogvita tárgyát képező biztosítékot nem az ezen eljárás megkezdése előtt nyújtották, tehát az nem tartozik a 2002/47 irányelv rendelkezéseinek hatálya alá.

22 — A gyakorlatban, amint az a 2002/47 irányelvről szóló értékelő jelentésből kiderül, csak az Osztrák Köztársaság döntött a teljes kívülmaradás alkalmazása mellett, a többi öt tagállam a részleges kívülmaradást alkalmazza (Cseh Köztársaság, Németországi Szövetségi Köztársaság, Francia Köztársaság, Szlovén Köztársaság, Svéd Királyság). Lásd: COM(2006) 833 végleges, 2006. december 20., 9. o.

23 — Lásd a jelen indítvány 40. és 41. pontját.

24 — Lásd továbbá: COM(2001) 168, 2001. március 27., a 9. cikkre vonatkozó indokolás.

68. Úgy vélem tehát, hogy a 2002/47 irányelv 4. cikkének (1), (4) és (5) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a biztosíték elfogadójának joga van ahhoz, hogy az értékpapírokból álló pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás alapján bármiféle pénzügyi biztosítékot érvényesítsen, függetlenül a biztosíték nyújtója ellen megindított vagy folytatott felszámolási eljárástól vagy átszervezési intézkedésektől. E jogot kell alkalmazni az ilyen eljárás megkezdése előtt nyújtott biztosítékokra az ezen irányelv 8. cikke rendelkezéseinek sérelme nélkül.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik és negyedik kérdésről

69. A kérdést előterjesztő bíróság kiemeli, hogy a pénzügyi biztosítékról szóló lett törvény a természetes személyek tekintetében is alkalmazandó, holott ezek a személyek a 2002/47 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének e) pontja értelmében kifejezetten ki vannak zárva ezen irányelv személyi hatálya alól. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik és negyedik kérdésével így arra keres választ, hogy a személyi hatály ilyen kiterjesztése összhangban van-e a 2002/47 irányelv ezen rendelkezésével, és adott esetben az említett rendelkezés rendelkezik-e közvetlen hatállyal. Jóllehet a kérdést előterjesztő bíróság az alapügy hátterének ismeretében elismeri ezen kérdések hipotetikus jellegét, azonban a pénzügyi biztosítékokról szóló törvény esetleges alkotmányossági vizsgálata szempontjából azokat fontosnak tartja.

70. Megjegyzem, hogy nem vitatott, hogy az alapeljárásban nem vesznek részt természetes felek, és ezért hipotetikusak az azzal kapcsolatos kérdések, hogy a 2002/47 irányelv által előírt szabályozás kiterjeszthető-e ezekre a személyekre.

71. E körülmények között az a tény, hogy ugyanezen kérdések a pénzügyi biztosítékokról szóló törvénynek a Satversmes tiesa (Alkotmánybíróság) általi esetleges alkotmányossági vizsgálata során a jövőben majd felvetődhetnek, a jelen ügyben nem foszthatja meg hipotetikus jellegüktől ezeket a kérdéseket. Az előzetes döntéshozatali eljárás indoka nem az általános vagy hipotetikus kérdésekről való véleménynyilvánítás, hanem az adott jogvita tényleges megoldásának szükségessége.[25] Ha a kérdést előterjesztő bíróságnak valamely alkotmányossági kérdéssel a Satversmes tiesához (Alkotmánybíróság) kell fordulnia, nincs akadálya annak, hogy ez utóbbi bíróság, ha szükségesnek véli, előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen a Bíróság elé.

72. Ebből következik, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik és negyedik kérdést elfogadhatatlannak kell tekinteni.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdésről

73. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett ötödik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság annak meghatározását kívánja, hogy milyen következtetéseket vonhat le a jogvita tárgyát képező kikötés érvényességével kapcsolatban abban az esetben, ha a 2002/47 irányelv hatálya szűkebb körű lenne, mint a nemzeti szabályozásé.

74. Megjegyzem, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem fejti ki részletesen e kérdés relevanciáját, valamint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett többi kérdéssel való kapcsolatát. E kérdés megfogalmazásából ugyanakkor azt a következtetést lehet levonni, hogy a kérdés a 2002/47 irányelvnek az alapeljárásra gyakorolt hatásának meghatározására irányul, amennyiben az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre a Bíróság azt a választ adja, hogy ezen irányelv hatálya a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekkel kapcsolatos biztosítékokra korlátozódik.

25 — Lásd különösen: 2014. február 27-i Pohotovosť-ítélet (C-470/12, EU:C:2014:101, 29. pont).

75. Amennyiben ugyanis a Bíróság által az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adott válaszból az következik, hogy a jogvita tárgyát képező szerződéses kikötés nem tartozik a 2002/47 irányelv hatálya alá, a kérdést előterjesztő bíróságnak kell meghatároznia az ezen irányelv hatálya és a nemzeti törvény hatálya közötti különbségből eredő következményeket az ezen kikötés érvényessége tekintetében.

76. Márpedig az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre adott válaszomból az következik, hogy a 2002/47 irányelv hatályát nem lehet úgy tekintetni, hogy az a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekkel kapcsolatos biztosítékokra korlátozódik. Ezen indokok alapján úgy vélem, hogy a jelen kérdésre nem kell válaszolni.

Végkövetkeztetések

77. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a következőképpen válaszoljon a Augstākā tiesa (legfelsőbb bíróság, Lettország) előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseire:

1) A pénzügyi biztosítékokról szóló megállapodásokra vonatkozó, 2002. június 6-i 2002/47/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 1. cikke (4) bekezdésének a) pontját és 2. cikke (1) bekezdésének d) és f) pontját úgy kell értelmezni, hogy azok alkalmazhatók az olyan, alapeljárásban vitatotthoz hasonló biztosítékra, amely a folyószámlán elhelyezett pénzből áll, és kiterjed a számla tulajdonosával szemben fennálló valamennyi banki követelésre. Nem releváns az a kérdés, hogy e számlát használják-e a fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerekben az elszámolások véglegességéről szóló, 1998. május 19-i 98/26/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben meghatározott fizetési és értékpapír-elszámolási rendszerek keretében.

A 2002/47 irányelv 2. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a bankszámlán elhelyezett pénzből álló pénzügyi biztosíték rendelkezésre bocsátása egy olyan szerződéses kikötés fennállását követeli meg, amely biztosítja a biztosítékot elfogadó számára az ahhoz való jogot, hogy a vonatkozó pénzügyi kötelezettségek biztosításához szükséges mértékben korlátozza az e számlán elhelyezett pénzeszközök használatát.

2) A 2002/47 irányelv 4. cikkének (1), (4) és (5) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a biztosíték elfogadójának joga van ahhoz, hogy az értékpapírokból álló pénzügyi biztosítékról szóló megállapodás alapján bármiféle pénzügyi biztosítékot érvényesítsen, függetlenül a biztosíték nyújtója ellen megindított vagy folytatott felszámolási eljárástól vagy átszervezési intézkedésektől. E jogot kell alkalmazni az ilyen eljárás megkezdése előtt nyújtott biztosítékokra az ezen irányelv 8. cikke rendelkezéseinek sérelme nélkül.